

เพียงแต่ถูกจัดตั้งองค์กรให้แยกออกมาจากส่วนราชการเพื่อให้มีความเป็นอิสระในด้านการบริหารจัดการเท่านั้น ดังนั้น รัฐวิสาหกิจจึงยังคงต้องตกอยู่ภายใต้การควบคุมกำกับดูแลของรัฐอยู่ ซึ่งอำนาจในการแต่งตั้งกรรมการรัฐวิสาหกิจเป็นเครื่องมือที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้รัฐบาลสามารถกำกับดูแลรัฐวิสาหกิจให้ดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายตามที่รัฐบาลได้กำหนดเอาไว้ได้

ในประเด็นเกี่ยวกับผู้มีอำนาจในการแต่งตั้งกรรมการรัฐวิสาหกิจ ผู้เขียนด้วยกับแนวทางของประเทศไทยในปัจจุบัน ที่คณะกรรมการจัดทำบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจ มีอำนาจหน้าที่แต่เพียงการสรรหาผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเพื่อขึ้นบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจเท่านั้น ส่วนอำนาจในการแต่งตั้งกรรมการรัฐวิสาหกิจยังคงเป็นของผู้มีอำนาจแต่งตั้งอยู่ ได้แก่ คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเจ้าสังกัด แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐวิสาหกิจทุกแห่งจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงเจ้าสังกัดเสมอ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเจ้าสังกัดจึงมีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลรัฐวิสาหกิจให้ก้าวเดินต่อไปตามนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดไว้ และในการกำกับดูแลดังกล่าว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเจ้าสังกัดทุกคน จะต้องบริหารราชการแผ่นดินภายใต้ความไว้วางใจของรัฐสภา โดยจะมีกลไกในการควบคุมตรวจสอบ เช่น การอภิปรายไม่ไว้วางใจ หรือการตั้งกระทู้ถาม เป็นต้น ซึ่งเป็นการควบคุมตรวจสอบทางการเมือง ดังนั้น ในการแต่งตั้งกรรมการรัฐวิสาหกิจ จึงสมควรที่จะกำหนดให้คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเจ้าสังกัดเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลหนึ่งบุคคลใดในบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจให้ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจ จึงแตกต่างกับประเทศนิวซีแลนด์ ที่ CCMAU จะมีอำนาจในการสรรหาและเสนอรายชื่อเพื่อให้ผู้มีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งต่อไปตามขั้นตอน โดยผู้มีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งมีอำนาจพิจารณาแต่เพียงว่าเห็นด้วยกับบุคคลที่ CCMAU เสนอขึ้นมาหรือไม่เท่านั้น จึงเห็นได้ว่า ในประเทศนิวซีแลนด์ พยายามที่จะตัดฝ่ายการเมืองไม่ให้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการสรรหาและแต่งตั้งกรรมการรัฐวิสาหกิจเลย แต่ของประเทศไทย แม้ว่าจะเป็นการลดทอนการใช้ดุลพินิจของผู้มีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งในกระบวนการสรรหากรรมการรัฐวิสาหกิจก็ตาม แต่ก็ยังคงเห็นได้ว่า ผู้มีอำนาจแต่งตั้งยังคงมีดุลพินิจค่อนข้างมากอยู่ในการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลหนึ่งบุคคลใดในบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจให้ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจ

6.7 จำนวนกรรมการรัฐวิสาหกิจ

การพิจารณาถึงจำนวนกรรมการรัฐวิสาหกิจ พบว่าในแต่ละประเทศจะมีความคล้ายคลึงกัน อยู่พอสมควร กล่าวคือ ในประเทศอังกฤษและประเทศไทยจะมีรัฐวิสาหกิจที่ถูกจัดตั้งขึ้นมาในสอง รูปแบบด้วยกัน โดยรูปแบบแรกได้แก่รัฐวิสาหกิจที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะ ซึ่งกฎหมาย จัดตั้งรัฐวิสาหกิจแต่ละแห่งจะกำหนดจำนวนกรรมการรัฐวิสาหกิจเอาไว้ ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งคือ รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งตามกฎหมายว่าด้วยบริษัท การพิจารณาถึงจำนวนกรรมการจึงต้องทำการ พิจารณาจากข้อบังคับของรัฐวิสาหกิจแต่ละแห่งว่าได้กำหนดจำนวนกรรมการเอาไว้ทำใด ในส่วน ของประเทศนิวซีแลนด์นั้น เนื่องจากรัฐวิสาหกิจทุกแห่งได้ถูกจัดตั้งตามกฎหมายว่าด้วยบริษัท ดังนั้น การพิจารณาถึงจำนวนกรรมการรัฐวิสาหกิจจึงต้องทำการพิจารณาจากข้อบังคับของรัฐ วิสาหกิจแต่ละแห่งว่าได้กำหนดเอาไว้เช่นไร กล่าวโดยสรุป จำนวนกรรมการรัฐวิสาหกิจในแต่ละ ประเทศจะมีจำนวนแตกต่างกันไปตามความจำเป็น โดยทั่วไปจะกำหนดจำนวนกรรมการ รัฐวิสาหกิจเอาไว้ที่ 7-15 คน

6.8 วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการรัฐวิสาหกิจ

การพิจารณาถึงวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการรัฐวิสาหกิจ พบว่าในแต่ละประเทศจะ มีความแตกต่างกันอยู่พอสมควร โดยในประเทศอังกฤษเองจะไม่มีกฎหมายกำหนดถึงวาระการ ดำรงตำแหน่งกรรมการเอาไว้ แต่อย่างไรก็ตามใน ทางปฏิบัติจะพบว่า OCPA จะกำหนดวาระการ ดำรงตำแหน่งของกรรมการเอาไว้ห้าปี และจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ สำหรับ ในประเทศนิวซีแลนด์ก็มีลักษณะเช่นเดียวกันกับประเทศอังกฤษ กล่าวคือ ไม่มีกฎหมายกำหนดถึง วาระการดำรงตำแหน่งกรรมการเอาไว้ ในทางปฏิบัติ CCMAU จะกำหนดวาระการดำรงตำแหน่ง ของกรรมการเอาไว้สามปี และจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ ในส่วนของประเทศ ไทยนั้น จะมีความแตกต่างกับสองประเทศดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น กล่าวคือ กฎหมายจะกำหนดถึง วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการรัฐวิสาหกิจเอาไว้อย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของกฎหมายจัดตั้ง รัฐวิสาหกิจแต่ละแห่ง และพระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงาน รัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2518 โดยถ้ากฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของ กรรมการรัฐวิสาหกิจไว้้น้อยกว่า 3 ปี วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการก็ต้องบังคับตาม กฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจแห่งนั้น แต่ถ้ากฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจกำหนดวาระการดำรงตำแหน่ง ของกรรมการรัฐวิสาหกิจไว้มากกว่า 3 ปี วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการก็ต้องบังคับตาม

พระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2518 กล่าวคือ วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการคือ 3 ปี²

ในประเด็นวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการรัฐวิสาหกิจ ผู้เขียนเห็นด้วยกับแนวทางของประเทศไทยในปัจจุบัน กล่าวคือ กฎหมายจะกำหนดถึงเรื่องดังกล่าวเอาไว้อย่างแจ่มชัด ทำให้วาระการดำรงตำแหน่งกรรมการรัฐวิสาหกิจมีความแน่นอน โดยในการพิจารณาประเด็นดังกล่าว ถ้ากฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการรัฐวิสาหกิจไว้น้อยกว่า 3 ปี วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการก็ต้องบังคับตามกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจแห่งนั้น ถ้ากฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการรัฐวิสาหกิจไว้มากกว่า 3 ปี วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการก็ต้องบังคับตามพระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2518 กล่าวคือ วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการคือ 3 ปี

6.9 การพ้นจากตำแหน่งกรรมการรัฐวิสาหกิจ

การพิจารณาถึงการพ้นจากตำแหน่งกรรมการรัฐวิสาหกิจ พบว่าในแต่ละประเทศมีความคล้ายคลึงกันอยู่พอสมควร กล่าวคือ ในประเทศอังกฤษและประเทศนิวซีแลนด์นั้น ไม่มีกฎหมายกำหนดถึงการพ้นจากตำแหน่งเอาไว้ แต่อย่างไรก็ตาม พอที่จะกล่าวเป็นหลักทั่วไปได้ว่าถ้ามีกรณีดังต่อไปนี้เกิดขึ้น กรรมการผู้นั้นก็ต้องพ้นจากตำแหน่งการเป็นกรรมการรัฐวิสาหกิจ เช่น ถึงแก่ความตาย ลาออก เป็นบุคคลไร้ความสามารถ หรือเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติต้องห้ามในภายหลัง เป็นต้น สำหรับประเทศไทยนั้น จะมีความแตกต่างกับสองประเทศดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น กล่าวคือ กฎหมายจะกำหนดถึงการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการรัฐวิสาหกิจเอาไว้อย่างชัดเจน ทั้งในส่วน of กฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจแต่ละแห่ง และพระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2518 ดังนั้น การพิจารณาถึงการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการรัฐวิสาหกิจในประเทศไทย จึงต้องทำการพิจารณาจากกฎหมายทั้งสองฉบับควบคู่กันไปเสมอ

ในประเด็นการพ้นจากตำแหน่งกรรมการรัฐวิสาหกิจ ผู้เขียนเห็นด้วยกับแนวทางของประเทศไทยในปัจจุบัน กล่าวคือ กฎหมายจะกำหนดถึงเรื่องดังกล่าวเอาไว้อย่างแจ่มชัด ทำให้การพ้นจากตำแหน่งกรรมการรัฐวิสาหกิจมีความแน่นอน โดยในการพิจารณาประเด็นดังกล่าว จะต้องพิจารณาทั้งในส่วน of กฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจแต่ละแห่ง และพระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2518 ควบคู่ไปด้วยกันเสมอ โดยเมื่อใดที่

² บันทึกความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง วาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการธนาคารอาคารสงเคราะห์ (เลขเสร็จที่ 118/2539)

เกิดกรณีตามที่กฎหมายได้บัญญัติเอาไว้ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในส่วนของกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจ หรือในส่วนของกฎหมายว่าด้วยคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจก็ตาม กรรมการรัฐวิสาหกิจผู้นั้นก็จะพ้นจากตำแหน่งกรรมการทันที โดยถือว่าเป็นการพ้นจากตำแหน่งโดยผลของกฎหมาย

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นในบทนี้สรุปได้ว่า สาเหตุสำคัญที่นำไปสู่ปัญหาที่มาและองค์ประกอบของคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจในทั้งสามประเทศนั้น เนื่องมาจากการที่ไม่ได้มีกฎหมายหรือหลักเกณฑ์ใดที่กำหนดถึงกระบวนการสรรหาและแต่งตั้งกรรมการรัฐวิสาหกิจเอาไว้ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้เกิดการเรียกร้องให้มีปฏิรูปกระบวนการสรรหาและแต่งตั้งกรรมการรัฐวิสาหกิจเสียใหม่ ซึ่งในแต่ละประเทศก็จะมีแนวทางหรือวิธีการที่แตกต่างกันอยู่บ้าง โดยขึ้นอยู่กับความเป็นมาและพื้นฐานทางความคิดของรัฐวิสาหกิจในแต่ละประเทศ แต่เป้าหมายสำคัญที่สุดที่ทุกประเทศต่างแสวงหาเหมือนกันนั่นก็คือ การมีกระบวนการสรรหาและแต่งตั้งกรรมการรัฐวิสาหกิจที่มีความโปร่งใส และการได้กรรมการที่มีความรู้ความสามารถสอดคล้องกับลักษณะกิจการของแต่ละรัฐวิสาหกิจ

7.2 ข้อเสนอแนะ

จากบทสรุปที่ได้กล่าวมาข้างต้น เพื่อให้กระบวนการสรรหาและแต่งตั้งกรรมการรัฐวิสาหกิจมีความโปร่งใส และทำให้ได้มาซึ่งกรรมการรัฐวิสาหกิจที่มีความรู้ความสามารถ ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะแนวทางบางประการในประเด็นดังต่อไปนี้

1. คณะกรรมการจัดทำบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจ

เพื่อให้คณะกรรมการจัดทำบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจมีองค์ประกอบที่เหมาะสม ผู้เขียนจึงขอเสนอว่า สมควรที่จะได้มีการแก้ไขของค์ประกอบของคณะกรรมการจัดทำบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจเสียใหม่ โดยเสนอให้การแต่งตั้งกรรมการในส่วนของปลัดกระทรวงเจ้าสังกัดของรัฐวิสาหกิจนั้น ให้คณะรัฐมนตรีทำการพิจารณาแต่งตั้งจากประธานสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจไม่เกิน 4 คนแทน โดยให้แต่งตั้งจากผู้ซึ่งได้รับเลือกตั้งในระหว่างประธานสหภาพแรงงานด้วยกัน ผู้เขียนมีเหตุผลสนับสนุนในข้อเสนอดังกล่าวอย่างน้อยสองประการด้วยกัน กล่าวคือ ประการแรก การที่กำหนดให้คณะรัฐมนตรีทำการพิจารณาแต่งตั้งประธานสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ จึงเป็นการแต่งตั้งบุคคลจากฝ่ายพนักงานรัฐวิสาหกิจให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจด้วย โดยปัจจุบันมีสหภาพแรงงานที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. 2543 จำนวนทั้งสิ้น 44 แห่งด้วยกัน* การมีตัวแทนจากฝ่ายพนักงานรัฐวิสาหกิจด้วย จึงเป็นการสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นในคณะกรรมการจัดทำบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจ ซึ่งจะประกอบไปด้วยบุคคลสามฝ่ายด้วยกันหรือไตรภาคี** ได้แก่ กรรมการผู้แทนจาก

* ข้อมูล ณ เดือนกันยายน 2551 : กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน

** องค์ประกอบของคณะกรรมการที่มีบุคคลสามฝ่ายเช่นนี้ กฎหมายไทยมีบทบัญญัติในลักษณะดังกล่าวเช่นกัน โดยพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. 2543 มาตรา 8 บัญญัติว่า “ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า คณะกรรมการแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ ประกอบด้วยรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงแรงงาน เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อธิบดีกรมบัญชีกลาง เป็นกรรมการ โดยตำแหน่ง และกรรมการอื่นซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากฝ่ายนายจ้างห้าคนและฝ่ายลูกจ้างห้าคน และให้อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เป็นกรรมการและเลขานุการ

ฝ่ายนายจ้างตามวรรคหนึ่ง หมายความว่า ผู้ว่าการ ผู้อำนวยการ กรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจหน้าที่คล้ายคลึงกันแต่เรียกชื่ออย่างอื่นในรัฐวิสาหกิจ

ฝ่ายลูกจ้างตามวรรคหนึ่ง ให้แต่งตั้งจากผู้ซึ่งได้รับเลือกตั้งในระหว่างประธานสหภาพแรงงานด้วยกัน การเลือกตั้งให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

หน่วยงานภาครัฐ กรรมการผู้แทนจากพนักงานรัฐวิสาหกิจ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยองค์ประกอบของคณะกรรมการจัดทำบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจเช่นนี้ จึงทำให้ในการปฏิบัติหน้าที่เกิดการตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกัน และทำให้ยากต่อการที่ฝ่ายการเมืองจะใช้อำนาจในการแทรกแซง ประการที่สอง การกำหนดให้มีผู้แทนจากพนักงานรัฐวิสาหกิจเข้าไปเป็นคณะกรรมการจัดทำบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจด้วย จึงสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ฝ่ายพนักงานรัฐวิสาหกิจได้เป็นอย่างดี และทำให้ฝ่ายพนักงานรัฐวิสาหกิจเกิดความรู้สึกยอมรับในตัวกรรมการรัฐวิสาหกิจ แม้ว่าฝ่ายการเมืองจะเป็นผู้พิจารณาแต่งตั้งกรรมการรัฐวิสาหกิจก็ตาม ซึ่งจะทำให้ฝ่ายบริหารและฝ่ายพนักงานของรัฐวิสาหกิจเกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการร่วมพัฒนารัฐวิสาหกิจให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

2. สัดส่วนในการแต่งตั้งกรรมการอื่นที่มีใช้กรรมการ โดยตำแหน่ง

เพื่อให้การปฏิรูปการสรรหาและแต่งตั้งกรรมการรัฐวิสาหกิจมีความโปร่งใสและปราศจากการแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง ผู้เขียนจึงขอเสนอว่า สมควรที่จะได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2518 มาตรา 12/1 เสียใหม่ โดยสมควรกำหนดให้การแต่งตั้งกรรมการอื่นที่มีใช้กรรมการ โดยตำแหน่ง ให้ผู้มีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งจากบุคคลในบัญชีรายชื่อกรรมการที่กระทรวงการคลังจัดทำขึ้นทั้งหมด โดยผู้เขียนเห็นด้วยกับแนวทางในประเทศนิวซีแลนด์ ที่กำหนดให้เฉพาะแต่บุคคลที่มีรายชื่ออยู่ในฐานข้อมูลเท่านั้นที่สามารถได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการรัฐวิสาหกิจได้ โดยผู้เขียนมีเหตุผลสนับสนุนข้อเสนอดังกล่าวอย่างน้อยสามประการด้วยกัน ประการแรก การกำหนดให้การแต่งตั้งกรรมการอื่นที่มีใช้กรรมการ โดยตำแหน่ง ให้ผู้มีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งจากบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจทั้งหมด จึงทำให้ที่มาของกรรมการรัฐวิสาหกิจมีความชัดเจนแน่นอน กล่าวคือ บุคคลที่สามารถได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการรัฐวิสาหกิจได้นั้น จะต้องเป็นบุคคลในบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจที่ได้ผ่านการสรรหาและคัดเลือกจากคณะกรรมการจัดทำบัญชีรายชื่อแล้วเท่านั้น ทำให้ที่มาของกรรมการรัฐวิสาหกิจมีความชัดเจนแน่นอนและในขณะเดียวกันก็สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนต่อกระบวนการแต่งตั้งกรรมการรัฐวิสาหกิจได้ด้วย ประการที่สอง การบังคับให้ผู้มีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งกรรมการจากบุคคลในบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจ จึงเป็นวิธีการหรือแนวทางอย่างหนึ่งในการป้องกันไม่ให้ฝ่ายการเมืองพิจารณาแต่งตั้งบุคคลผู้ใกล้ชิดให้เข้าไปดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการรัฐวิสาหกิจได้โดยง่ายนัก เพราะก่อนที่บุคคลใดจะได้รับการพิจารณาเพื่อขึ้นบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจ จะมีการตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามโดยละเอียด ทั้งในการพิจารณาคัดสรรบุคคลเพื่อขึ้นบัญชีของคณะกรรมการจัดทำบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจ จะใช้วิธีการลงคะแนนเสียงโดยมติของที่ประชุม ไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการที่มีอยู่และมีสิทธิออกเสียง ด้วยขั้นตอน

ดังที่ได้กล่าวมา จึงทำให้เห็นได้ว่า บุคคลที่จะได้รับการคัดสรรเพื่อขึ้นบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจ จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมอยู่พอสมควร กรณีไมใช่ว่าบุคคลใดที่สมัครเข้ารับการคัดสรรเพื่อขึ้นบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจจะได้รับการคัดเลือกทุกคน ดังนั้น จึงเป็นวิธีการหนึ่งในการป้องกันไม่ให้ฝ่ายการเมืองแต่งตั้งบุคคลผู้ใกล้ชิดให้เข้าไปดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการรัฐวิสาหกิจ ทำให้การแต่งตั้งกรรมการรัฐวิสาหกิจมีความโปร่งใสมากขึ้น และประการสุดท้าย ในการจัดทำบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจ จะทำการคัดสรรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่เหมาะสม โดยจะจำแนกตามความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะธุรกิจและการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ ดังนั้น การกำหนดให้การแต่งตั้งกรรมการอื่นที่มีใช้กรรมการ โดยตำแหน่งทั้งหมด ให้ผู้มีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งบุคคลจากบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจ จึงทำให้ได้มาซึ่งกรรมการรัฐวิสาหกิจที่มีความรู้ความสามารถสอดคล้องกับลักษณะกิจการของรัฐวิสาหกิจแต่ละแห่ง

3. การแต่งตั้งข้าราชการหรือพนักงานของรัฐเป็นกรรมการรัฐวิสาหกิจ

เพื่อให้ได้มาซึ่งกรรมการรัฐวิสาหกิจที่มีความรู้ความสามารถในเชิงธุรกิจ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อรัฐวิสาหกิจในการดำเนินกิจกรรมในทางอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม ผู้เขียนจึงขอเสนอว่า สมควรที่จะกำหนดให้การแต่งตั้งกรรมการอื่นใดที่มีใช้กรรมการ โดยตำแหน่ง ให้ผู้มีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งจากบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจที่กระทรวงการคลังจัดทำขึ้น โดยในการแต่งตั้งดังกล่าวให้ผู้มีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งบุคคลที่เป็นข้าราชการหรือพนักงานในหน่วยงานของรัฐได้ไม่เกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการอื่นในรัฐวิสาหกิจแห่งนั้น โดยผู้เขียนเห็นด้วยกับแนวทางในประเทศอังกฤษและประเทศนิวซีแลนด์ ที่การแต่งตั้งกรรมการอื่นที่มีใช้กรรมการ โดยตำแหน่งในรัฐวิสาหกิจทุกแห่ง นอกจากจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่ได้กำหนดเอาไว้แล้ว จะต้องปรากฏด้วยว่าบุคคลผู้นั้น ไม่ได้เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเป็นข้าราชการหรือพนักงานในหน่วยงานของรัฐ โดยผู้เขียนมีเหตุผลสนับสนุนอย่างน้อยสองประการด้วยกัน กล่าวคือ ประการแรก การกำหนดให้แต่งตั้งข้าราชการหรือพนักงานในหน่วยงานของรัฐได้ไม่เกินกึ่งหนึ่ง ก็เพื่อเป็นการเปิด โอกาสให้กับบุคคลภายนอกที่มีความรู้ความสามารถ ได้มีโอกาสในการเข้ามาเป็นผู้บริหารรัฐวิสาหกิจ เพื่อเข้ามาบริหารจัดการรัฐวิสาหกิจ ให้เจริญเติบโตต่อไปภายใต้สภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีความผันผวนเป็นอย่างมากได้ ประการที่สอง บุคคลดังกล่าวยังสามารถอุทิศเวลาในการทำงานให้แก่รัฐวิสาหกิจได้อย่างเต็มที่มากกว่าผู้ที่ เป็นข้าราชการหรือพนักงานในหน่วยงานของรัฐ เพราะงานราชการเป็นงานที่มีลักษณะประจำที่จะต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด การที่ต้องมาดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการรัฐวิสาหกิจอีก จึงอาจทำให้ไม่สามารถอุทิศเวลาให้แก่รัฐวิสาหกิจได้อย่างเต็มที่ ด้วยเหตุผลทั้งสองประการข้างต้น จึงทำให้เชื่อได้ว่าในการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นอย่างแน่นอน

4. การประกาศรับสมัครกรรมการรัฐวิสาหกิจ

เพื่อให้การรับสมัครบุคคลเข้ารับการศึกษาเพื่อขึ้นบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้เขียนจึงขอเสนอว่า จึงสมควรที่จะได้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการรับสมัครบุคคลเพื่อเข้ารับการศึกษาเป็นกรรมการรัฐวิสาหกิจ กล่าวคือ ในการเปิดรับสมัครบุคคลเพื่อเข้ารับการศึกษาครั้งนั้น สมควรที่จะไม่มีข้อจำกัดในด้านระยะเวลาของการรับสมัครดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น โดยผู้เขียนเห็นด้วยกับแนวทางในประเทศนิวซีแลนด์ ที่ไม่ได้มีกำหนดระยะเวลาในการรับสมัครบุคคลในการขึ้นทะเบียนฐานข้อมูล ดังนั้น ผู้สมัครทุกคนจึงสามารถสมัครได้ตลอดเวลา โดยผู้เขียนมีเหตุผลสนับสนุนอย่างน้อยสองประการ กล่าวคือ ประการแรก การมีข้อจำกัดด้านเวลาการรับสมัคร จึงทำให้บุคคลที่เพิ่งได้ทราบถึงการประกาศรับสมัครดังกล่าว อาจเตรียมตัวหรือเตรียมเอกสารที่จำเป็นได้ไม่ทันเวลา ทำให้ไม่สามารถสมัครเข้ารับการศึกษาตามเวลาที่กำหนดเอาไว้ได้ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นการปิดกั้นโอกาสบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการรับสมัครเข้ารับการศึกษาเพื่อขึ้นบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจเป็นอย่างมาก และก็ไม่สามารถทราบได้เลยว่าเมื่อไรจึงจะมีการเปิดรับสมัครอีกครั้งหนึ่ง ประการที่สอง เมื่อพิจารณาถึงจำนวนกรรมการที่อยู่ในบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจในปัจจุบัน พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 380 คน แต่เมื่อพิจารณาถึงจำนวนกรรมการอื่นในรัฐวิสาหกิจทั้งหมด จะพบว่ามีจำนวนถึง 667 คน* ซึ่งจะเห็นได้ว่าสัดส่วนของจำนวนกรรมการรัฐวิสาหกิจทั้งหมดกับจำนวนกรรมการในบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจในปัจจุบันยังมีความแตกต่างกันอยู่ค่อนข้างมาก ดังนั้น การไม่จำกัดเวลาการรับสมัครบุคคลเพื่อขึ้นบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจ จึงเป็นการเพิ่มโอกาสในการพิจารณาสมัครบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและความหลากหลายในวิชาชีพ และในขณะเดียวกันก็สามารถเพิ่มจำนวนกรรมการในบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจให้มีสัดส่วนที่เหมาะสมได้ อย่างเช่นเดียวกันกับในประเทศนิวซีแลนด์ ที่ปัจจุบันมีรายชื่อบุคคลที่อยู่ในฐานข้อมูลจำนวนกว่า 3,000 คน ทำให้เมื่อมีตำแหน่งกรรมการรัฐวิสาหกิจแห่งใดว่างลง ผู้มีอำนาจแต่งตั้งกรรมการรัฐวิสาหกิจจึงมีโอกาสในการพิจารณาเปรียบเทียบความรู้ความสามารถของบุคคลต่างๆ ในบัญชีรายชื่อกรรมการรัฐวิสาหกิจได้มากกว่า และทำให้ผู้ที่มีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งมีตัวเลือกที่หลากหลายในการคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมที่สุด เพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการรัฐวิสาหกิจต่อไป

* รายละเอียด โปรดดูภาคผนวก ข., หน้า 241-247.